

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2003/100

Karar Sayısı : 2004/33

Karar Günü : 17.3.2004

Resmi Gazete tarih/sayı:18.05.2004 / 25819

İPTAL DAVASINI AÇANLAR : 1- Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet SEZER

2- TBMM Anamuhalefet (Cumhuriyet Halk) Partisi Grubu adına Grup Başkanvekilleri Ali TOPUZ, K. Kemal ANADOL, Haluk KOÇ

İPTAL DAVASININ KONUSU : 5.11.2003 günlü, 4999 sayılı Orman Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A- 1. maddesiyle değiştirilen 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinin ikinci fıkrasının (H) bendinde yer alan "... *kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ...*" sözcüklerinin,

B- 13. maddesiyle 6831 sayılı Yasa'nın 116. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (A) bendinin değiştirilen birinci fıkrasında yer alan "... *kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ...*" sözcüklerinin,

2- (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın,

Anayasa'nın 2., 35., 44. ve 169. maddelerine aykırılığı savıyla iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenen Yasa Kuralları

5.11.2003 günlü, 4999 sayılı Yasa'nın iptali istenen kuralları da içeren 1. ve 13. maddeleri şöyledir:

1- "MADDE 1.- 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (H) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

H) Orman sınırları içinde veya bitişiginde tapulu, orman sınırları dışında ise her türlü tasarruf belgeleri ile özel mülkiyette bulunan ve muhitin hususiyetlerine göre yetişmiş veya yetiştirilecek olan **kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler**, fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri dahil olmak üzere her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklar;"

2- "MADDE 13.- 6831 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

(Ç) ve (E) bentlerinde yazılı yerlerden, (D) bendindeki şehir mezarlıklarından, (H) bendindeki her nevi meyveli ağaç ve ağaççıklarla örtülü yerlerden **(kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler**, fıstık çamlıkları ve palamut meşelikleri hariç), sahipleri her türlü zâti ihtiyaçları ve pazar satışları için hiçbir kayıt ve şarta tâbi olmadan kesim ve taşıma yapabilir.

Kızılağaçlıklar ile aşılı kestaneliklerin sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları ile pazar satışları için yapacakları kesimler; keşif, damga ve nakliye işlemlerine tâbi olmayıp köy muhtarlığınca düzenlenecek belge ile yapılır."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçelerinde iptali istenilen kuralların Anayasa'nın 2., 35., 44. ve 169. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca E.2003/100 sayılı dosyada Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Aysel PEKİNER, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Mehmet ERTEN ve Fazıl SAĞLAM'ın katılmaları ile 20.11.2003 tarihinde; E.2003/101 sayılı dosyada ise Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN ve Fazıl SAĞLAM'ın katılmaları ile 4.12.2003 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantılarında dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki rapor hazırlandıktan sonra karara bağlanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen Yasa kuralları, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 30. maddesinin birinci fıkrası gereğince Çevre ve Orman Bakanı Osman PEPE, Bakanlık Müsteşar Yardımcısı Doç. Dr. Osman USLU ve 1. Hukuk Müşaviri Şerife KUŞCUOĞLU ile İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sedat

AYANOĞLU'nun 11.12.2003 günlü sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Birleştirme Kararı

5.11.2003 günlü, 4999 sayılı Orman Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un:

- 1. maddesiyle değiştirilen 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinin ikinci fıkrasının (H) bendinde yer alan "... *kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ...*" sözcüklerinin,

- 13. maddesiyle 6831 sayılı Yasa'nın 116. maddesinin birinci fıkrasının;

(A) bendinin değiştirilen birinci fıkrasında yer alan "... *kızılağaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ...*" sözcüklerinin ve (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın,

iptali istemiyle açılan 2003/101 esas sayılı davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle 2003/100 esas sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2003/100 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

B- Anayasa Aykırılık Sorunu

Dava dilekçelerinde, kıızılağaçlıklar ve aşılı kestaneliklerin orman tanımı kapsamından çıkarılarak bunların sahihsiz bırakıldığı, bu ağaçların sanayide kullanılması amacıyla kontrolsüz bir şekilde kesileceği, bunun ise ormanların yok olması sonucunu doğuracağı, belirtilen ağaç sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ile pazar ihtiyaçları için yapacakları kesimlerin keşif, damga ve nakliye işlemlerine tâbi tutulmayıp köy muhtarlıklarınca düzenlenecek bir belge ile yapılabileceğinin öngörülmesinin, söz konusu ağaçları korumasız bırakacağı, bu nedenlerle düzenlemenin Anayasa'nın 169. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmektedir.

Ormanların taşıdıkları büyük önemi ve ülkemizde orman örtüsünün sürekli yok edildiği gerçeğini gözönünde tutan Anayasakoyucu ormanların korunması ve geliştirilmesinin güvence altına alınabilmesi için ayrıntılı düzenlemeler yapma zorunluluğunu duymuştur. Bu bağlamda, Anayasa'nın "Ormanların korunması ve geliştirilmesi" başlıklı 169. maddesinin ilk fıkrasında "Devlet, ormanların korunması ve sahaların genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerine yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir", üçüncü fıkrasının ilk tümcesinde "Ormanlara zarar verebilecek hiç bir faaliyete izin verilemez" son fıkrasında da, fıkra da belirtilen ayırık durumlar dışında "orman sınırlarında daraltma yapılamaz" denilmektedir.

Maddenin gerekçesinde de bu hükümlerle orman tahribatı dolayısıyla meydana gelecek olan erozyon ve sel tahribatına engel olmak, orman bütünlüğünü korumak, yeni orman alanları tesis etmek ve ormanları devletin gözetiminde bulundurarak tekniğe uygun verimli şekilde işletilmesini sağlamak amacı güdüldüğü belirtilmiştir.

Ormanların, binlerce hektar arazide doğal olarak yetişen ağaçlarla birlikte, diğer bitkiler, hayvanlar, mikroorganizmalar gibi canlı varlıklarla toprak, hava, su, ışık ve sıcaklık gibi fiziksel çevre faktörlerinin birlikte oluşturdukları karşılıklı ilişkiler dokusunu yansıtan ekosistemler oldukları kuşkusuzdur.

Bu sistem içinde yer alıp, bilim ve fen bakımından da orman ağacı olmadığı saptanmamış kızılâğaçlıkların ve aşılı kestaneliklerin orman tanımından çıkarılmasının onların korunmasını engelleyerek Anayasa'nın 169. maddesinin sağladığı güvenceden yoksun bırakacağı açıktır.

Öte yandan, dava konusu 4999 sayılı Yasa'nın 13. maddesiyle 6831 sayılı Kanun'un 116. maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin birinci fıkrasında belirtilen ağaç sahiplerinin her türlü zâtî ihtiyaçları ve pazar satışları düzenlenmiş, kızılâğaçlar ile aşılı kestanelikler bunun dışında tutularak aynı maddenin birinci fıkrasının (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkra ile kızılâğaçlar ile aşılı kestaneliklerin sahiplerinin her türlü yapacak ve yakacak ihtiyaçları ile pazar satışları için yapacakları kesimlerin keşif, damga ve nakliye işlemlerine tâbi olmadan köy muhtarlıklarınca düzenlenen bir belge ile yapılacağı öngörülmüştür.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, kızılâğaçlık ve aşılı kestaneliklerin orman kapsamı dışına çıkarılması Anayasa'ya aykırı görüldüğünden, bu ağaçların orman ağaçlarından yararlanılmasına ilişkin usûl ve esaslardan ayrılarak, sahiplerinin her türlü yakacak ve yapacak ihtiyaçları ile pazar satışları için kesimlerinin köy muhtarlığınca düzenlenen bir belge ile yapılmasının öngörülmesi de aynı gerekçeyle Anayasa'nın 169. maddesinde belirtilen ormanların korunmasına ilişkin ilkeye aykırı bulunmuştur.

Bu durumda dava konusu kurallar, Anayasa'nın 169. maddesine aykırıdır, iptalleri gerekir.

Konunun Anayasa'nın 2., 35. ve 44. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI KARARI

5.11.2003 günlü, 4999 sayılı "Orman Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un:

A- 1. maddesiyle değiştirilen 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinin ikinci fıkrasının (H) bendinde yer alan "... kızılâğaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ..." sözcükleri,

B- 13. maddesiyle 6831 sayılı Yasa'nın 116. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (A) bendinin değiştirilen birinci fıkrasında yer alan "... kızılâğaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ..." sözcükleri,

2- (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkrası,

17.3.2004 günlü, E. 2003/100, K. 2004/33 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu sözcükler ve fıkranın, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA, 17.3.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

5.11.2003 günlü, 4999 sayılı "Orman Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un:

A- 1. maddesiyle değiştirilen 31.8.1956 günlü, 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 1. maddesinin ikinci fıkrasının (H) bendinde yer alan "... kızılâğaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ..." sözcüklerinin,

B- 13. maddesiyle 6831 sayılı Yasa'nın 116. maddesinin birinci fıkrasının;

1- (A) bendinin değiştirilen birinci fıkrasında yer alan "... kızılâğaçlıklar ile aşılı kestanelikler, ..." sözcüklerinin,

2- (B) bendinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın,

Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 17.3.2004 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Mustafa BUMİN

Üye

Sacit ADALI

Üye

Ali HÜNER

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Aysel PEKİNER

Üye

Ertuğrul ERSOY

Esas Sayısı : 2003/100
Karar Sayısı : 2004/33

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Fazıl SAĞLAM

Üye

A. Necmi ÖZLER